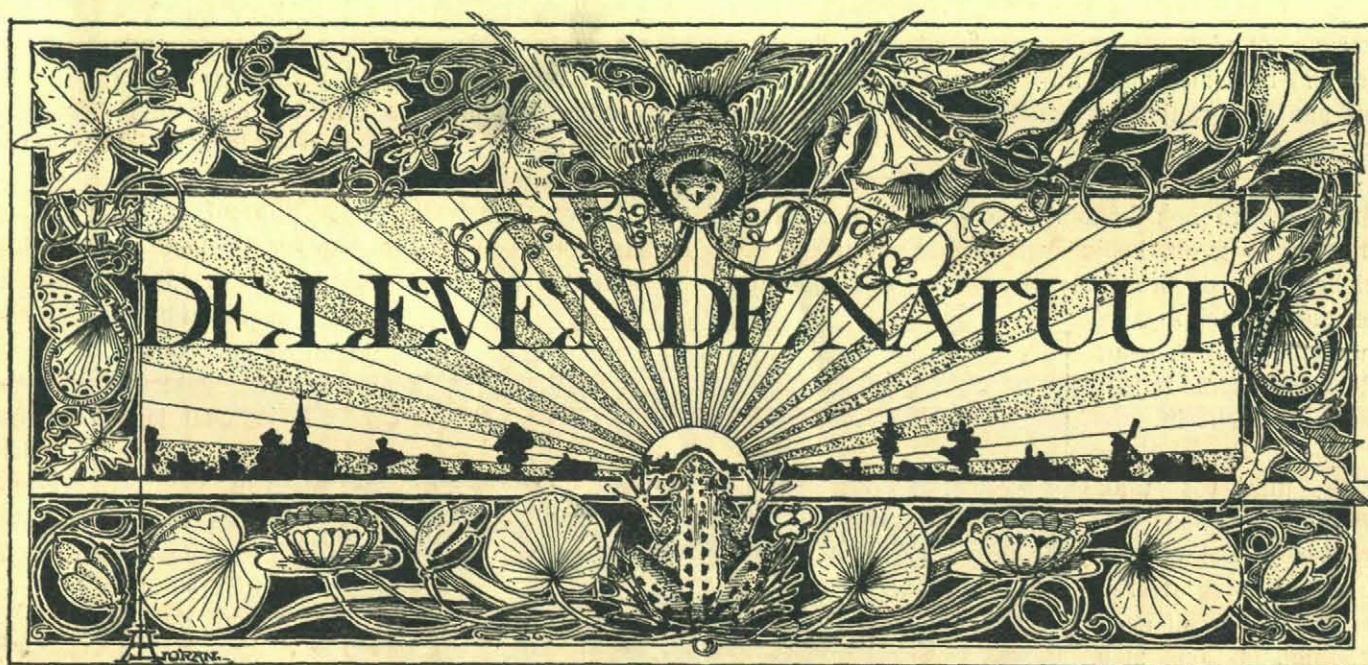

REDACTIE

E. HEIMANS, Amsterdam en JAC. P. THIJSSE, Bloemendaal.

ADRES DER REDACTIE:

PLANTAGE MUIDERGRACHT 55, AMSTERDAM.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

Prijs per jaar f 3.60.

Photografiën van in 't wild levende Nederlandsche Vogels.

(Vervolg van bladz. 217.)

De jonge Nederlandsche ornitholoog heeft de kinderschoenen uitgetrokken, als hij weet, dat het rijmpje liegt en dat een ooievaar en een lepelaar twee verschillende dieren zijn. Nog sterker gevoelt hij zich, wanneer hem het geluk te beurt valt aan de oevers van de Zuiderzee, langs de groote plassen in de duinstreek of in de weilanden van ons waterrijke veengebied een troepje lepelaars te ontmoeten. En als hij toegelaten wordt in het driewerf verboden terrein waar deze schoone steltloopers broeden, als hij in 't rietbosch doordringt tot midden in de nestkolonie, dan behoort hij voor goed tot de ingewijden.

Er zijn niet veel lepelaarnesten meer te zien in ons land. Een halve eeuw geleden waren zij in het heele laagveengebied te vinden van het Hollandsch diep tot aan het Vlie, maar inpoldering en draineering hebben de lepelaars verdreven van Biesbosch en Merwede, van het beroemde „IJsselmeer“ bij Nieuwerkerk en de niet minder vermaarde plassen bij Zevenhuizen. Toen twintig jaar geleden het Horster meer werd drooggemaakt verhuisden zij van daar naar het Naardermeer en het is daar en in het Zwanenwater bij Callantsoog dat zij hun laatste toevluchtsoord gevonden hebben. Gelukkig

worden zij op beide plaatsen voldoende beschermd, anders zou het spoedig met hen gedaan zijn en dan waren zij meteen uit West-Europa verdwenen, want hun naaste broedplaatsen liggen in het gebied van de Midden- en Beneden-Donau.

Het is te hopen, dat zij zich nog lang bij ons zullen handhaven, niet alleen omdat wij zoodoende in 't bezit blijven van een ornithologische rariteit maar vooral omdat de studie van een zoo duidelijk geïsoleerde vogelgroep juiste en betrouwbare gegevens kan opleveren omtrent allerlei nog onopgeloste vraagstukken en wel niet het minst die op het gebied van het trekken der vogels. Waar overwinteren onze lepelaars, langs welke wegen komen zij hierheen, hoe en wanneer trekken zij weg, gaan alle tegelijk of jongen en ouden afzonderlijk, ziedaar vragen, die nog niet met voldoende juistheid beantwoord zijn, hoewel ze lang niet tot de moeilijkste behooren. Op Texel zijn de Zwanewater-lepelaars in den nazomer gemakkelijk te bestudeeren; de Amsterdammers en Gooiers mogen de Naardermeerders voor hun rekening nemen. Het is voorloopig voldoende, dat ge met een goeden kijker in Juli en Augustus het Zuiderzee-strand afzoekt, om te constateeren of de daar rondzwervende troepjes families

vormen of niet. De oude vogels zijn van de jonge te onderscheiden aan hun langere kuif of manen en aan de oranje tint van hun hals. Ook hebben ze roode oogen.

Maar om het laatste waar te nemen, moet je dicht bij kunnen komen en dat gaat bij lepelaars niet al te gemakkelijk want ze zijn uiterst voorzichtig. Op de broedplaatsen zijn ze dubbel schuw en als het schuitje de nestgroep nadert gaan de vogels soms mijlen hoog de lucht in.

Toen Steenhuizen zich dus tot taak stelde, om een volwassen vogel op zijn nest te fotografeeren wist hij, dat hij geen kleinigheid op zich nam, maar in een verzameling van Nederlandsche vogelprenten mag de lepelaar niet ontbreken.

De dikwerf betreden weg naar 't Naardermeer werd dus weer ingeslagen, het bootje losgemaakt van het lage walletje bij de schilderachtige groep van jagers- en visschers huisjes, hokken en schuurtjes aan den noordpunt van het meer en voort ging het door de eindeloze rietallee, de hoofdvaart van de mislukte droogmakerij. Nu onder den spoorweg door, een breede plas over en voor nog het schuitje een zijweg, omzoomd met bloeien-

de lisch en egelskop, heeft ingeslagen gaan tientallen groote witte vogels de lucht in.

Zij geven geen geluid, slaan ook niet haastig met de vleugels maar vliegen flink omhoog met rechten hals en achterwaarts gestrekte pooten. Dan laten zij de vleugels rusten en zweven in een schroeflijn hooger: schitterend witte plekken in de blauwe voorjaarslucht. Sommige gaan zoo hoog, dat zij nauwelijks meer zichtbaar zijn.

Nu vlug de camera geplaatst bij een mooi groot nest met eieren en jongen, het sluittoestel in orde

gebracht en dan teruggeroeid, tweehonderd meter ver, langzaam de treklijn uitvierend. Dra is het toestel niet meer te zien en alleen met de verrekijker is het nest, waarop de lens gericht is, nog van de andere te onderscheiden.

De vogels zweven nog altijd rond. In 't riet zingen karekieten en kleine blauwe libellen zweven bij tientallen boven het zonnige water. Roode vliegen

kruipen in de lischbloemen, een school donker gekleurde vischjes gaat langzaam ons bootje voorbij, zonder van vaart te veranderen als op niet te grooten afstand een Hilversummer trein over den spoorwegdam voorbij dondert. Een zwarte koet komt rustig uit het riet zwemmen, andere koeften keffen en knorren een paar slóten van ons af. Zoo gaan twee uren voorbij, terwijl we geduldig wachten op den terugkeer der vogels.

Eindelijk strijkt een lepelaar neer; hij glijdt als langs een hellend vlak, laat dicht bij den grond zijn pooten zakken en staat dan rustig op zijn nest. Maar het is niet de vogel, die wij hebben moeten, ons nest ligt meer naar rechts.

Waarishetookweer? Nu ontstaat opeens onzekerheid omtrent de juiste plaats van 't nest. Het bootje heeft

een weinig gedraaid, je kunt niet uren lang met den kijker voor 't oog zitten, het hooge riet wiegelt zoo lastig heen en weer, en vaste merkteekenen ontbreken geheel en al.

Er zit niet anders op, dan te wachten tot al de vogels zijn weergekeerd, en werkelijk den een volgt den ander en na nog ruim een uur zijn de meeste neergestreken. Doch enkele blijven nog rondzweven, zoodat we na vier en een half uur wachtens maar op goed geluk aftrekken.

En nimmer is een sprong in het duister zoo goed

Oude Lepelaar op zijn nest in het Naardermeer.
Uit STEENHUIZEN'S collectie van stereoscoop-opnamen.

afgeloopen. Wat een heerlijke gewaarwording toen bij 't ontwikkelen de groote zwarte plek te voorschijn kwam, die groeide tot een silhouet van een volwassen lepelaar, een patriarch met een groote kuif, die op zijn nest stond in een houding zoo los en ongedwongen, alsof een Thorburn, een Keulemans of een Van Oordt hem die voorgeteekend had.

Het moet erkend worden, dat de donkere kamer ook wel eens getuige was van tegenvallertjes. Zoo kwam bij een andere gelegenheid een lepelaar voor den dag, ook staande op een nest, maar met vier eieren vlak onder zijn staart zwevende. Bij verder ontwikkelen kwam ook op die hoogte een nest te voorschijn, zoodat het leek alsof de lepelaar een huis van twee verdiepingen bewoonde en door de bovenste vloer was heen gezakt. Het was de aloude fout van twee opnamen op één plaat, het paard met vier pooten had ook eens gestruikeld: Steenhuizen had vergeten te wisselen!

Zoo'n enkel ongelukje deert ook niet; over het algemeen heeft Steenhuizen maar zeer weinig bedorven platen te betreuren gehad en menigmaal is hij thuis gekomen met een half dozijn opnamen, waar niets aan mankeerde.

Dat was ook het geval met de Ooievaar-fotografiën van Loosdrecht. Nu lijkt het gemakkelijk genoeg ooievaars op 't nest te fotografeeren, want deze zijn meestal uiterst mak en nestelen vlak bij huis. Maar om ze goed te krijgen moet je de camera evenhoog plaatsen als het nest zelf en dat gaat in de meeste gevallen niet zoo heel makkelijk. Daarom was Steenhuizen in zijn schik, toen hij vernam, dat er bij Loosdrecht een ooievaar nestelde bovenop een schoorsteenkap en fluks toog hij er heen, om de situatie te onderzoeken. Het was een prachtige gelegenheid.

De bewoner van het huis gaf bereidwillig vergunning, om de escalade te beproeven, een rietdekker

uit de buurt zorgde voor de noodige ladders en klauwen en ziedaar, onze vriend geïnstalleerd boven op het dak, staande of zittende op de brandende vorstpannen en wakend over zijn wankel toestel.

Van eenen tot vijven heeft hij daar vertoefd. De oude ooievaar gedroeg zich uitstekend; hij kwam reeds na een half uur op 't nest terug en stoorde zich in 't geheel niet aan het vreemde bezoek. Maar de jongen vertrouwden de zaak maar half en drukten zich angstig neer tegen den bodem van

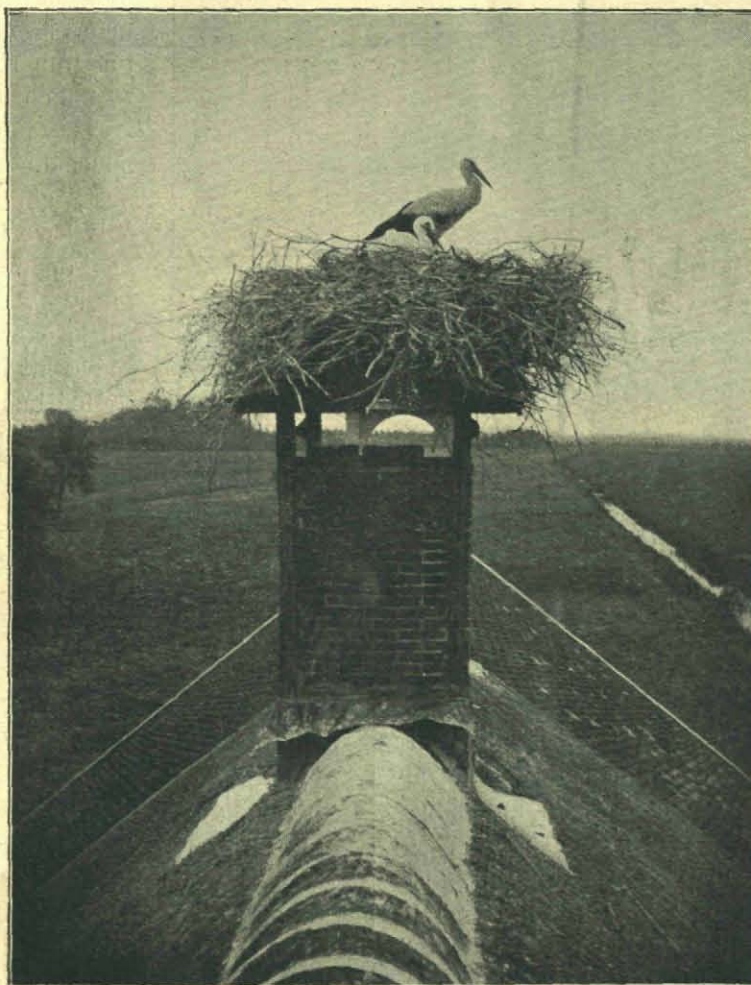
het nest. Het duurde wel een uur eer de koppen te zien kwamen. Er werden zes opnamen gedaan, alle in verschillende standen en alle uitstekend geslaagd.

Twee dagen later kwam ik Steenhuizen eens opzoeken. Hij was nog stijf in zijn beenen van de vermoeiende houding maar ik had spijt, dat ik niet van de partij geweest was. Zoo in je gewone leven kom je er niet toe om vier uur lang in de zon boven op een dak te gaan zitten, maar hier was een geschikte aanleiding.

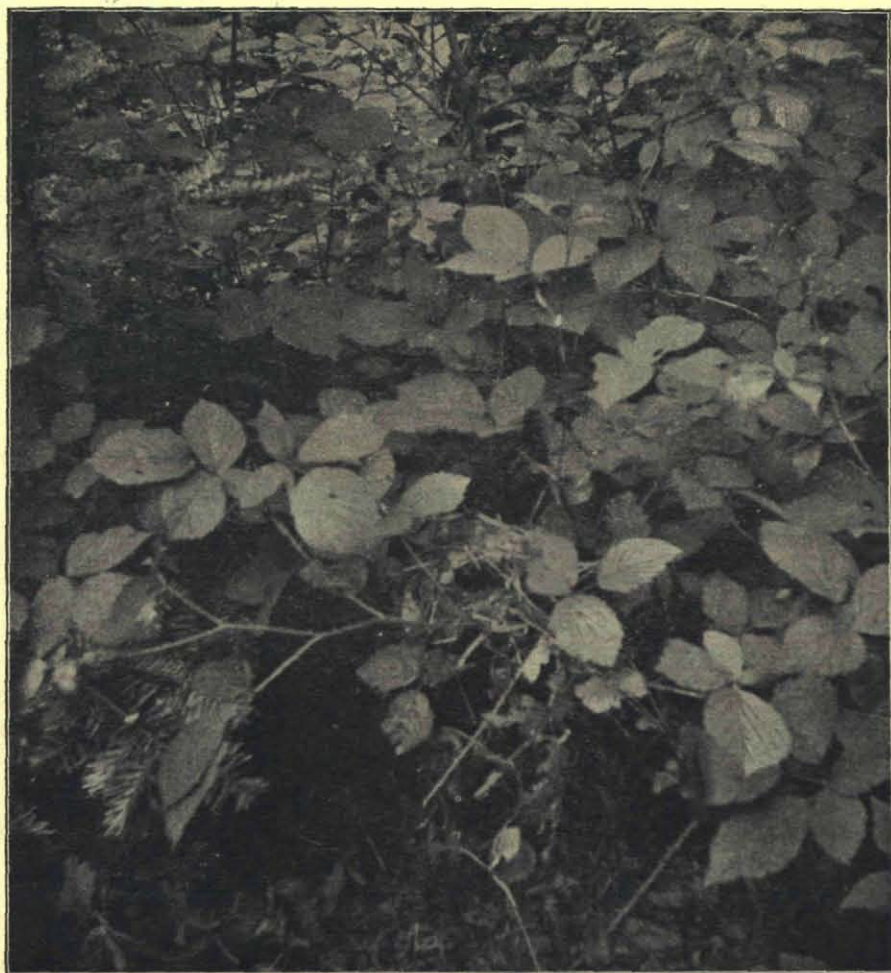
Verbeeld je, vier uur in de zon en in de lucht met een vergezicht over de bloemrijke hooilanden van het Utrechtsche veenland, de bosschen en heuvels van 't Gooi in het verschiep en links de groote plassen, die

onlangs door een ingezondenstukken-inzender voor middeneeuwsche toestanden zijn uitgescholden. Hij wou ze droog leggen, polders ervan maken, net als die ongelukkige Bethune en Horstermeer. Maar gelukkig zijn ze er te diep en te zilt voor.

Nu heerst de rietwouw daar nog over een uitgestrekt gebied. Als hij over de biezen strijkt, vliegen de meeuwen op en trachten hem van hun nesten te verjagen. Loom rijzen reigers van de plassen op, sommige vliegen met holle vleugels en ingetrokken nek naar de Vecht, andere gaan het weiland in, hoog over het dak heen. Om het huis zelf zijn musschen, spreeuwen en zwaluwen druk bezig met

De ooievaar van Loosdrecht.
Uit STEENHUIZEN'S collectie van stereoscoop-opnamen.

Tjiftjafnest in een braamstruik.

Uit STEENHUIZENS collectie van stereoscoop-opnamen.

de verzorging van hun jongen; in 't hooiland wordt het eerste gras gemaaid, onder luid protest van de grutto's, bezorgd voor de veiligheid van hun langbeerig kroost.

Tegen vieren wordt het drukker in den boomgaard en den bessentuin. Spotvogel en tuinfluiter, roodstaart, fitis en vink wedijveren met elkander, wie 't blijdeste zingen zal en uit de verte klinkt de blijde roep van den zanglijster. Zoo valt het wachten nimmer lang.

Je moet dat Steenhuizen hooren vertellen, hoe hij op zijn dak zat te wachten op de ooievaars en meteen overal in 't rond weer nieuwe stof ontdekte, om te fotografeeren. Wat een plannen en voornemens, vooral om de kleine zangvogeltjes te verschalken.

Dat is nog weer een heel ander werk dan ooievaars of lepelaars. Het kleine goedje is zoo bewegelijk, zoo vlug en zoo wantrouwig. Daarbij komt nog, dat ze altijd scharrelen tusschen struik en struweel en dat hun nesten meestal op donkere plaatsen zijn gebouwd. Om het nest goed te krijgen moet je wel haast een tijdopname doen, maar het vlugge

vogeltje maakt een momentsluiting noodzakelijk.

Toch zou het jammer zijn, als in de verzameling de zangvogels moesten ontbreken en daarom vatte Steenhuizen de koe maar weer bij de horens.

Voor iemand, wiens belangstelling zich niet alleen tot de vogels beperkt, geven die opnamen van „klein goed” nog het voordeel, dat planten, bloemen, ja zelfs insecten op de plaat tot hun recht komen, doordat van zeer dichtbij gewerkt moet worden.

Als voordeel daarvan plaatsen wij nevenstaande foto van een tjiftjafnest, al is het tjiftjafje dan zelf ook afwezig. Het nest zelf is midden op de plaat mooi te zien, iets meer overdekt dan we van een tjiftjaf gewoon zijn, eigenlijk meer een tonvorm dan een wiegform.

Hoe licht zweeft het op de ranke braamtwijg, half gedragen door de braam, half door het kleine sparretje, dat ook de braamtop steunt. En hoe vindt ge nu de compositie van de heele plaat zelf, met zijn lichtclimax van rechts onder naar links boven, met bladeren, vlak uitgespreid in 't volle licht, den getanden bladrand afstekend tegen den donkeren

achtergrond en andere weer verscholen in 't halfduister. Toch vormen alle een geheel, drieblad en vijfblad, gesteund door veerkrachtige stekeltwijgen.

Hoeveel zorg er ook aan onze reproducties besteed is, mogen zij toch nooit beschouwd worden als een getrouwe wedergave van de oorspronkelijke platen, dat is met zincografie nu eenmaal niet anders. Maar op de echte photographiën, zooals Steenhuizen die thans in den handel brengt, zijn alle details zoo volkomen duidelijk, dat ge u ermee vermaken kunt plant voor plant, ja zelfs de verschillende gras- en zeggesoorten er afzonderlijk op te herkennen.

Het meest ducht ik de teleurstellingen van de zincografie voor onze kleine boschrietzanger, doch ik wilde deze nachtegaal van het Rietland niet gaarne missen en daarom heb ik het maar gewaagd er een reproductie van te doen vervaardigen.

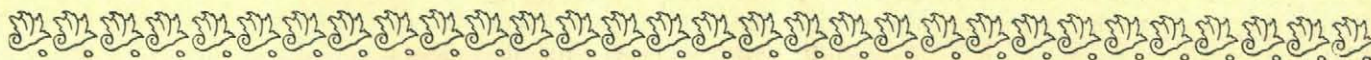
Voor het geval dat het plaatje door den snelpersdruk wat onduidelijk uitvalt (de proefdruk is duidelijk genoeg) wijs ik er op dat het nest op het midden van de plaat ligt, even beneden het kruispunt der diagonalen. Op den rechter-achterrand van 't nest zit het vogeltje, dat juist aankomt met eten in den

bek. Van de jongen is niets te zien; daar is het nest te diep voor.

De foto is genomen aan den Muider-straatweg. De boschrietzanger is een echte wegvogel. Overal waar in het veenland riet groeit langs met elzen of wilgen beplante wegen is hij te vinden tot vlak bij Amsterdam. Het is de vogel, die ge 's avonds laat hoort zingen, als ge na den eten nog een fiets-

tochtje doet over Aalsmeer en Uithoorn. Hij fladdert voor u uit als ge wandelt van Ouderkerk naar Abcoude of als ge trilgrasbouquetten plukt langs Winkel en Rijke Waver: een klein kaneelbruin vogeltje, met gele onderzij, veel minder schuw dan de karekieten, de meest muzikale van al onze zangvogels, een vogel, die je doet verlangen naar de Aprilmaand.

JAC. P. THIJSSSE.

P O T H O O F D D I E R E N .

Dezelfde oorzaken, die „Pothoofd“-terreinen voor de planten schiep, gaf ook den dieren aanleiding uit pothoofden te gaan. Die oorzaak is het steeds toenemend verkeer tusschen verschillendelandstreken.

De meeste planten gingen op haar nieuwe standplaats na korter of langer tijd weer ten onder; aanslechts enkele gelukte het, zich met wat meer of minder „aanpassen“, in het nieuwe gebied staande te houden.

Op volmaakte gelijke wijze ging en gaat het in de dierenwereld. Voor sommige werd zoo goed als de geheele aardbol om zoo te zeggen, één blijvend pothoofd. Dit is b. v. het geval met de bruine rat en met de Oost-Indische en de Amerikaansche kakkerlakken. De eerste voert als wapenspreuk: „ôte-toi de là, que je m'y mette“, en ze verdreef de zwarte rat; het devies der beide laatsten is: „j'y suis et j'y reste“.

En het moet worden gezegd, dat zij er alle drie in slaagden, hun blazoen vlekkeloos te houden: eere, wien eere toekomt!

Tegenover deze drie ridders van de veroveringspolitiek staat eene gansche schare, wier verschijnen zoo goed als synoniem is met verdwijnen. Zelf hebben ze gewoonlijk part noch deel aan hun ver-

huizing, en dat juist maakt het voor ons wel interessant, eens na te gaan het verschijnen van zulke kometen aan onzen zoölogischen hemel.

Mijn eerste pothoofddier was een reusachtige

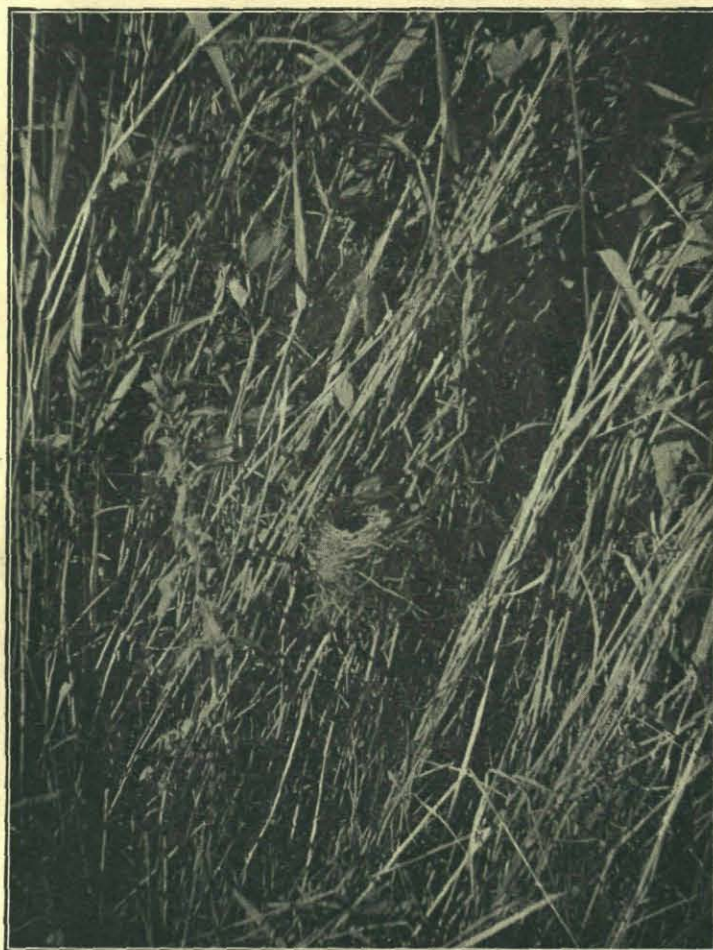
West-Indische kniptor, welke gevangen was in.... een uitgedroogden regenton van een perceel op de Bloemgracht. Dat het geen Nederlander was, was mij spoedig duidelijk. Met behulp van CALWER kon ik hem zelfs heelemaal niet thuisbrengen. De eenige tor in diens werk beschreven en afgebeeld, die er wat op geleeke, was een Rus, uit de buurt van de Zwarte Zee. Maar hij kon het toch weer niet zijn, want de West-Indiër was minstens anderhalf maal zoo lang als de Rus, en ook de lichaamsvorm verschilde nog al wat.

Daarentegen hadden beiden de twee dofzwarte oogvlekken op het „schild“ en waren de dekschilden witgrijs gespikkeld.

Eindelijk, nadat ik het dier reeds een jaar of drie in mijne collectie

had, vond ik in „Artis“ eenzelfde exemplaar, waarmee de herkomst van mijn exempaar opgehelderd was.

Hoe en onder welke omstandigheden hij echter de reis van West-Indië hierheen maakte, en ver-

Boschrietzanger zijn jongen voederend. (Zie pag. 233).

Uit STEENHUIZENS collectie van stereoscoop-opnamen.